

dolgok szerepet játszhatnak. Az ige maga-magát hirdeti. Az ígéhirdetés Isten tulajdon cselekedete. Az ember csak úgy van ott, mint fül és szív, fej és száj, kéz és láb. Pál éppen azt köszöni meg Istennek, hogy neki e munkában ott szabad lennie. Ez az ott-létel az ő szabadsága. Az isteni fogság megszabadítja minden más fogságtól. Az Isten ügyéért való aggodalom megkíméli minden más aggodalomtól. Az emberi dicsőséggel az emberi gond, félelem, heveség és érzékenység is továtűnik, feleslegessé válik. A maga és mások önkénye, sors és véletlen ezután is vele járnak az életben, de éppen csak vele járnak. Életének sajátos irányát nem érik el, nem érintik és nem befolyásolják. Van valami legbensőjében, ami szabad marad, tovább siet, a cél felé törekszik: mindenkor és mindenütt.

Az ilyen ember aztán nem él hiába még akkor sem, ha 32 esztendőn át prédikálna is sikertelenül, mint Jeremiás. Mivel nem akar kereskedő lenni, a közönségről való gondoskodás sem terheli. „Isten ismeretének illatját” jelenti meg, de nem ő, hanem Isten általa, de Isten minden esetre megjelenti. Isten ígéje, — ha az csakugyan Isten ígéje, ha meg van a szabadsága s ha az ember részánja magát e szabadság elismerésére, — gondoskodik helyről magának. Ami Istentől született, az meggyőzi a világot. Amit az emberek nem látnak és nem hallanak, most megérik. Amit nem értnek, most észreveszik. Isten ismerete és az időben való örökkévalóság annyira új, más, sajátos és hatalmas dolog az ember világában, hogy lehetetlenség, hogy semmit se vegyenek észre belőle. Most már tetteket magukat az emberek, ahogy akarják, körülöttük, még ha némák volnának is. Levegő áramlik, amit be kell lélegzeniök, zivatar támad, melyet úgy, ahogy jön, el kell szenvedniök és a felfigyelés kényszerűségétől senki sem szabadulhat. Minél inkább tisztán, Istentől, Isten előtt hallgatjuk és hirdetjük az ígét, annál kevésbé kell az üzérkedésre gondolnunk. Az ige, ha szabad, maga munkálkodik.

Persze: „ezeknek halálillatja halálra; amazoknak pedig élet illatja életre”. Ilyen komolyan állunk ezzel a szabadsággal. Ennyire nem szabad annak, aki az ígét tisztán hallja és hirdeti, az eredmény és hatás felől érdeklődni; neki csak arról szabad tudnia, hogy meghallgassa és tovább mondja az ígét! A szabad ige és az ember szabadsága elválaszthatatlanok. Nem

minden idő érett az örökkévalósággal való megteljesedésre, nem minden régi érett az újjálételre, nem minden ember — és talán sohasem az egész ember — érett a szabad ige meghallására. A földi maradvány megmarad. Isten ígéje és aki ezt az ígét hirdeti, az emberben levő földi maradványnak „halál illatja halálra”. A nem szabad fülek az örökkévalóság ígéjében csak a halál bölcsességét hallgatják. Ez esetben pedig az örökkévalóság nem más, mint az időnek és minden időnek vége. Nem más, mint az élet pusztítása, javainak és örömeinek korlátozása, mostani létünk lehetetlensége. Ez esetben Krisztus sem más, mint aki a kereszten meghalt és azt kérdezte Istentől: miért hagytál el engemet — az időben. Ez esetben fálnak szorulva áll az ember Isten előtt és észreveszi, hogy fogy a lélekzete és nem tud már lélekzetet venni és elmenekülni Istentől, hogy elkerülje a lehetetlent. Szomorúan távozik onnan. A házához vitt békességnek ismét vissza kell térnie ahhoz, aki vitte azt neki. Ítéletet eszik és iszik magának, mert a melegség olvashat és száríthat, a fény örvendeztethet és vakíthat, a szél megnyugtathat és beteggé tehet. Az ige hatása *mindig* az ember szabadságában van, de hatása nem mindig ugyanaz. Mert az *ember szabadsága* is szabadság. Isten a maga munkáját csak szabadságban végzi. „Akit akar, kiválaszt, akit akar, megkeményít”. A földi maradvány fölött végbemenő ítélet is Isten dicsőségére történik. Azonban a szabad ige másik hatása is közbeléphet Isten dicsőségére. Az idő megérhetik a beteljesedésre, a régi az újjáteremtésre, az ember a szabadságra. Ez esetben Isten ígéje és az, akinek ezt hirdetni szabad „élet illatja életre”. Az örökkévalóság ígéje élet-üzenetté, a vég kezdetté, az elmulás eredetté, a lehetetlen lehetségessé válik. Krisztus halála jelentőséget nyer a feltámadás által; az ember Isten előtt áll és nem kell a szentségtől összetörnie és az igazságtól elmenekülnie; rá szabad lépnie az engedelmesség és öröm útjára. *Van* bátorsága a nagy ugráshoz. *Békességre talál*. *Tudja* az Isten országa titkát. Örvendj, Isten ígéjének te magános, sikertelen és hatástalan hordozója, mert ez a hatás is szolgálhat Isten dicsőségére és sokkal inkább, semhogy gondolnád, „élet illatja vagy életre” sokaknak.

Tehát *mind* az egyik, *mind* a másik hatás Isten dicsőségére van és az embernek nem szabad azt kérdeznie, hogy tőle most már melyik származik, hanem azt, hogy amelyik tőle származik, az csakugyan Isten dicsőségére szolgáljon. Mi nem va-